МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра історичного краєзнавства

Оновлено та затверджено
на засіданні
кафедри історичного краєзнавства
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2025р.)

Завідувач кафедри (Голубко В. Є.)

Силабус з навчальної дисципліни
“Історія України”,
що викладається в межах ОПП «Системний аналіз і управління. Інтелектуальний аналіз даних»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності F4 – системний аналіз та наука про дані

Львів – 2025 р.

Назва дисципліни	Історія України
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, Україна, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет Кафедра історичного краєзнавства
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	F – інформаційні технології F4 – системний аналіз та наука про дані
Викладачі дисципліни	Мрака Ігор Богданович, доцент кафедри історичного краєзнавства
Контактна інформація викладачів	viktor.holubko@lnu.edu.ua (завідувач кафедри) ihor.mraka@lnu.edu.ua (лектор) Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 331. м. Львів, вул. Університетська, 1.
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (а також за розкладом консультацій кафедри). Можливі онлайн консультації через Microsoft Teams. Для проведення онлайн консультацій студенти повинні попередньо узгодити час проведення з викладачем через корпоративну електронну пошту.
Сторінка курсу	https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=4153 – сторінка курсу на платформі електронного навчання Львівського національного університету імені Івана Франка (для зарахованих учасників)
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Історія України» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності F4 – системний аналіз та наука про дані для ОПП «Системний аналіз і управління. Інтелектуальний аналіз даних», яку проводять у першому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс розроблено таким чином, щоб надати його учасникам необхідний фактографічний і теоретичний матеріал для отримання цілісної картини з історії України. Тому в курсі представлено перебіг основних подій політичного процесу, його діячів, соціально-економічні зміни, що відбулися на українських землях, основні етапи духовного і культурного життя українського суспільства, біографічні дані про видатних державних, політичних, військових діячів, представників духовенства, культури, освіти і науки, загальні тенденції розвитку українських земель.
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни «Історія України» є: поглиблення знань в галузі вітчизняної історії, зокрема закономірностей виникнення і розвитку української нації та державності на території України, найсуттєвіших здобутків культури українського народу, його місця та ролі у контексті світової цивілізації. Набуті знання допоможуть студентам краще орієнтуватися у сучасних суспільно-політичних процесах, що відбуваються в Україні та адекватно визначати у них своє місце, сприятимуть формуванню політичної культури й гуманітарних цінностей. Цілі курсу: Учасники курсу повинні навчитися критично опрацьовувати рекомендовані джерела та літературу, аналізувати фактологічний матеріал, виявити вміння робити його порівняння та аналіз, показати розуміння загальних тенденцій розвитку українських земель в умовах

	конкретної історичної епохи
Література для вивчення дисципліни	Основна 1. Бондарчук О., Вановська І., Караіванов І., Коломоєць С. Історія України без міфів. Ґенеза національної стійкості крізь призму наукових досліджень. Київ, 2024. 2. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст. Київ, 2022. 3. Водотика Т., Головко В., Кульчицький С., Якубова Л. Українське століття (1921-2021): витоки, уроки, перспективи державотворення. Київ, 2022. 4. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «секретно». Київ, 2023. 5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ, 2024. 6. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX−XX ст. Київ, 2019. 7. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11т., 12 кн. Київ, 1991−1999. 8. Грушевський М. Нарис історії українського народу. Київ, 2023. 9. Гудь Б. З історії етно-соціальних конфліктів. Українці й поляки на Наддніпрянщині, Волині й у Східній Галичині в XIX- першій половині XX ст. Харків, 2018. 10. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах. Київ, 2011. 11. Косик В. Правда історії. Роки окупації України 1939-1944. Київ, 2022. 12. Крип'якевич І. Коротка історія України. Київ, 2022. 13. Кульчицький С. Триста років самотності: український Донбас у пошуках смислів і Батьківщини. Київ, 2020. 14. Підгайний С. Українська інтелігенція на Соловках. Недостріляні. Київ, 2019. 15. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Київ, 2023 р. 16. Плохій С. Російсько-українська війна. Київ, 2023. 17. Повсякденне життя галичан у XIX – на початку XX століття / упорядник М.Литвин. Харків, 2020. 18. Смолій В. Історія Запорізької Січі. Київ, 2023. 19. Таїрова-Яковлева Т. Іван Мазепа. Київ, 2018. 20. Таїрова-Яковлева Т. Іван Мазепа і Російська імперія. Історія «зради». Київ, 2022. 21. Таїрова-Яковлева Т. Повсякдення, дозвілля і традиції козацької еліти Гетьманщини. Київ, 2017. 22. Терещенко Ю. Довге XIX століття: спротив асиміляції. Київ, 2022. 23. Тинченко Я. Війна України проти радянської Росії у 1920 р. Київ, 2020. 24. Файзулін Я. Історія.UA: постаті, факти, версії. Київ, 2021 25. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Вид. 3-тє, перероблене та розширене: Київ, 2006. 26. Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI-XVIII століть. Книга 1-2. Київ, 2019. 27. Яневський Д., Красовицький О. 10 розмов про історію України. Київ, 2022. Додаткова література 28. Бажан О. Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940-2015). Збірник документів і матеріалів. Київ, 2016. 29. Голубко В. Армія Української Народної Республіки 1917-1918: утворення та боротьба за державу. Львів, 1997. 30. Горобець В., Чухліб Т. Незнайома Кліо. Таємниці, казуси і курйози

	української історії. Козацька доба. Київ, 2004. 31. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: Зб. документів і матеріалів. Київ, Чернівці, 2008. 32. Дорошенко Д. Нарис історії України. Львів, 1991. 33. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах / Відп. ред. В. А. Смолій. Київ, 2006. Том 1−2. 34. Історія України/Керівник авт. кол. Ю.Зайцев. Львів, 1996. 35. Морис Ян Чому Захід панує – натепер. Оповіді з історії та що з них випликає щодо майбутнього. Київ, 2018. 36. Чухліб Т. Українське козацтво. Золоті сторінки історії. Київ, 2015. 37. Чухліб Т. Шлях до Полтави: Україна і Росія за доби гетьмана Мазепи. Київ, 2008. 38. Шуст Р. Нумізматика: історія грошового обігу та монетної справи в Україні. Київ, 2009. 39. Яковенко Н. Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – початку XVIII століття. Київ, 2012. 40. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). Київ, 1993.
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 90 годин. Аудиторних занять: 32 години, з них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять, 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких компетентностей: **знати**: перебіг основних подій політичного процесу, його діячів, соціально-економічні зміни, що відбулися на українських землях, основні етапи духовного і культурного життя українського суспільства, біографічні дані про видатних представників духовенства, культури, освіти і науки, загальні тенденції розвитку українських земель. **вміти**: ▪ Визначати хронологічну послідовність історичних подій; хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України із загальноєвропейськими тенденціями історичного руху. ▪ Показувати на історичній карті території розселення українців, територіальні зміни, що відбувалися, і співставляти їх із сучасними кордонами України. ▪ Характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності. ▪ Визначати сутність української національної ідеї, причини розвитку та особливості українського національного та суспільно-політичного рухів у контексті націєтворчих процесів у Центрально-Східній Європі. ▪ Пояснювати економічні та соціальні процеси на території України, сутність переходу від традиційного до індустріального суспільства; називати основні риси модерного суспільства. ▪ Описувати та порівнювати становище українського населення та риси повсякденного життя українців на різних етапах історичного розвитку та у складі різних державних утворень. ▪ Описувати явища культурного та духовного життя; порівнювати ідеї та цінності минулого з сучасними державотворчими ідеями та культурними цінностями українців. ▪ Аналізувати економічну, політичну та культурну активність інших етносів/націй на території України; характеризувати міжнаціональні відносини та наводити приклади взаємодії між українським та іншими національними рухами на території України.

	▪ Визначати місце та роль українців у складі Речі Посполитої, Російської імперії, Австрійської (Австро-Угорської) монархії, Радянського Союзу та інших політичних утворень, наводити приклади українського вкладу в буття цих держав. ▪ Визначати суспільну значущість історичних подій, тенденції розвитку українського суспільства, які домінували на різних історичних етапах, та причинно-наслідкові зв'язки. ▪ Шукати історичну інформацію та користуватися різними джерелами інформації (науковими монографіями, науково-популярними працями, енциклопедіями, періодичними виданнями та ін.). Критично оцінювати історичну інформацію та інтерпретувати її з урахуванням множинності підходів; формувати власну точку зору та представляти її в усній та писемній формі. **Курс забезпечує набуття таких компетентностей:** К 07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел К 10 Здатність працювати автономно К 15 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. К 16 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **та програмних результатів навчання:** ПРН 16. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Ключові слова	Україна, історія, державне будівництво, українська нація, Київська Русь, Гетьманщина, національне відродження, політична партія, Українська Центральна Рада, Гетьманат, Директорія, Західноукраїнська Народна Республіка, міжвоєнний період, Голодомор, репресії, Друга світова війна, політика «радянізації», Рух опору, ОУН, УПА, партизани, АК, відбудова, шістдесятники, дисидентський рух, «перебудова», незалежність
Формат курсу	Очний/дистанційний Проведення лекцій, лабораторних робіт і консультацій.
Теми	Теми подані у схемі курсу нижче
Підсумковий контроль, форма	залік у кінці 1 семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін 1. Історія України 2. Всесвітня історія 3. Географія 4. Українська мова та література
Навчальні методи та техніки, які будуть ви-	Презентації, лекції

<table>
<tr><td>користовуватися під час викладання курсу</td><td>Модульний контроль.</td></tr>
<tr><td>Необхідне обладнання</td><td>Мультимедійний проектор. Можливість підключення до мережі Інтернет.</td></tr>
<tr><td>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</td><td>Оцінювання проводиться за 100 бальною шкалою. Практичні заняття становлять 100% семестрової оцінки. Залік виставляється за підсумками роботи студента на семінарських заняттях. Усні/письмові відповіді студента, індивідуальне завдання (реферати/повідомлення) оцінюються за 5-бальною шкалою.
<table>
<tr><td>Критерії оцінювання знань на семінарських заняттях</td><td>Кількість балів</td></tr>
<tr><td>студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, логічно, послідовно і аргументовано його викладає під час усних/письмових відповідей, відповідає на додаткові запитання, при підготовці до семінару використав рекомендовану і додаткову літературу</td><td>5</td></tr>
<tr><td>Студент достатньо оволодів навчальним матеріалом, вміє його викласти під час усних або письмових відповідей, використав для підготовки до семінарського заняття рекомендовану літературу, але допускає під час відповіді певні помилки</td><td>4</td></tr>
<tr><td>студент в цілому орієнтується в навчальному матеріалі, послідовно викладає хід історичних подій, але недостатньо добре розкриває зміст окремих понять, причин і наслідків подій.</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Студент частково опрацював питання винесені на семінарське заняття, поверхнево і не послідовно викладає матеріал, допускає багато суттєвих помилок</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Студент оволодів незначною частиною навчального матеріалу, плутається у фактах і послідовності подій, допускає багато суттєвих неточностей</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Студент не володіє матеріалом або відмовляється брати участь у роботі на семінарському занятті</td><td>0</td></tr>
</table>
Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів (реферати, есе) будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.
Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні зайняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів письмових робіт та індивідуальних завдань, передбачених курсом.
Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає в списку рекомендованих.
Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані під час семінарських занять, а також за індивідуальні письмові роботи.
Порушення академічної доброчесності не толеруються.</td></tr>
</table>

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Літе ра-тура	Завдан-ня, год.	Термін виконання
1	Тема 1. Вступ. Державотворчі процеси в епоху раннього середньовіччя. Формування Руської держави у IX - першій половині XI ст. (Утворення Київської Русі, вихід на міжнародну арену. Торгівельні і політичні взаємини з Візантійською імперією. Прийняття християнство та його наслідки. Розквіт Київської Русі за князювання В.Великого та Я.Мудрого).	Лекція, самостійна робота	1, 5, 7, 8, 25, 31, 32.	2/5	1 тиждень
2	Тема 2. Політична трансформація Київської Русі у другій половині XI - першій половині XIII століття. План 1. Правління Ярославичів. Початок і причини політичної роздробленості Русі. 2. Відновлення єдності Київської Русі та Володимира Мономаха та Мстислава Великого 3. Причини розпаду Київської Русі та її значення у формуванні українських державницьких традицій 4. Галицько-Волинська держава – продовжувач державницької традиції Київської Русі.	Семінар-ське заняття	1, 5, 7, 8, 25, 31, 32, 40.	2/4	1 тиждень
3	Тема 3. Державно-правовий та політичний статус українських земель у XIV–першій половині XVI ст. Феномен українського козацтва (Включення давньоруських земель до складу Королівства Польського, Великого князівства Литовського, Королівства Угорського. Основні принципи внутрішньої політики цих держав, державно-правовий статус українських земель. Люблінська унія та її наслідки для українських земель).	Лекція, самостій-на робота	1, 5, 7, 8, 25, 31, 32, 38, 39, 40.	2/5	1 тиждень
4	Тема 4. Суспільно-політичний феномен українського козацтва План 1. Вихід на історичну арену українського козацтва. Створення Запорізької Січі та її устрій 2. Козацько-селянські повстання кін. XVI ст.: причини, перебіг, наслідки 3. Гетьманування Петра Конашевича-Сагайдачного та перетворення козацтва у	Семінар-ське заняття	2, 7, 8, 10, 15, 18-21, 25, 36, 37, 40.	2/3	1 тиждень

	провідну верству українського суспільства 4. Козацько-селянські повстання 20-30-х років XVII ст. та їх вплив на кристалізацію національної свідомості українців				
5	Тема 5. Українська революція середини XVII ст. (Передумови, причини початку Національно-визвольної війни українського народу під проводом Б.Хмельницького. Зборівський договір, утворення Держави Війська Запорозького. Переяславська рада. Віленське перемир'я. Зовнішня політика Б.Хмельницького).	Лекція, самостій-на робота	2, 7, 8, 10, 15, 18-21, 25, 30, 36, 3739, 40.	2/3	1 тиждень
6	Тема 6. Руїна та подолання її наслідків. Україна в добу гетьмана Івана Мазепи. План 1. Гетьманство І.Виговського. Укладення Гадяцького договору. Загострення внутрі-політичної боротьби. 2. Змагання старшинських угрупувань за владу (60-80-ті рр. XVII ст.). 3. Лівобережна Гетьманщина за Д.Многогрішного та І.Самойловича 4. І.Мазепа – гетьман і меценат. 5. Антимосковський виступ І.Мазепи і спроба відновлення державної незалежності Гетьманщини.	Семінар-ське заняття	2, 7, 8, 10, 15, 18-21, 25, 30, 36, 37.	2/5	1 тиждень
7	Тема 7. Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії (Репресивна політика Московських царів щодо Гетьманщини після Полтавської битви. Діяльність П.Орлика та його Конституція. І.Малоросійська колегія. Гетьманування Д.Апостола та К.Розумовського. Ліквідація Гетьманщини та інтеграція українських земель в склад Російської імперії).	Лекція, самостій-на робота	2, 7, 8, 10, 15, 18-21, 25, 36, 37.	2/4	1 тиждень
8	Тема 8. Інституційний розвиток та ідейні основи українського національного руху наприкінці XVIII–XIX ст. План 1. Початки національного відродження на Наддніпрянській Україні. 2. Кирило-Мефодіївське братство. 3. Національне відродження на західноукра-їнських землях в першій половині XIX ст. 3.1. Реформи «освіченого абсолютизму» та їх вплив на західноукраїнське суспільство 3.2. «Руська Трійця» та її роль у формуванні національної свідомості населення 3.3. Революція 1848 р. на західноукраїнських землях та її наслідки	Семінар-ське заняття	2, 5, 6, 9, 22, 24, 32, 34, 38.	2/3	1 тиждень

9	Інституційний розвиток та ідейні основи українського національного руху у другій половині XIX ст. (Розвиток українського національного руху в Російській імперії. Громадівський рух. Валуєвський циркуляр та Емський указ, їхній вплив на розвиток українського руху. Радикалізація українського руху. Братство Барасівців. Національний рух в Австро-Угорській імперії. Народовці. Москвофіли. Радикали. Виникнення та діяльність перших українських політичних партій (РУРП, УНДП, УДСП).	Лекція, самостій-на робота	2, 5, 6, 9, 17, 22, 24, 32, 34.	2/4	1 тиждень
10	Тема 9. Модернізація українського суспільства на початку XX ст. План 1. Виникнення українських політичних партій на Наддніпрянській Україні, їхні програмні цілі. 2. Український національний рух в Галичині початку XX ст.: основні цілі та здобутки. 3. Україна в геополітичних планах провідних європейських держав напередодні Першої світової війни. 4. Вплив Першої світової війни на українську суспільно-політичну думку. 5. Українські Січові Стрільці у боях Першої світової війни.	Семінар-ське заняття	2, 5, 6, 9, 17, 22, 24, 32, 34.	2/2	1 тиждень
11	Тема 10. Українська національна революція 1917–1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації (Утворення та діяльність Української Центральної Ради, її діяльність на встановлення автономії України. Проголошення незалежності Урн і боротьба за її збереження. Основні здобутки та прорахунки УЦР. Українська Держава П.Скоропадського, особливості внутрішньої і зовнішньої політики. Причини падіння влади П.Скоропадського.)	Лекція, самостій-на робота	2, 3, 5, 6, 10, 12, 17, 23, 27, 29.	2/4	1 тиждень
12	Тема 11. Українська національна революція 1917–1920 рр. та пошуки оптимальних моделей її реалізації План 1. Західно-Українська Народна Республіка. 2. УНР в період Директорії. 3. Військово-політичне становище УНР наприкінці 1919 – початку 1920 р.	Семінар-ське заняття	2, 3, 5, 6, 10, 12, 17, 23, 27, 29.	2/4	1 тиждень
13	Тема 12. Національно-визвольний рух в Україні 20–х–80-х рр. XX ст. :еволюція світоглядних концепцій та методів діяльності (Український визвольний рух у міжвоєнний період)	Лекція, самостій-на робота	2, 4, 5, 6, 11, 13, 14,	2/4	1 тиждень

	(Утвердження більшовицької влади в Україні, входження УСРР до СРСР. Політика НЕПу та українізації, основні наслідки. Націонал-комунізм. Посилення тоталітарних тенденцій в суспільстві, Голодомор, сталінські репресії в Україні (1928-1938 рр.).		27.		
14	Тема 14. Національно-визвольний рух в Україні 20–х–80-х рр. ХХ ст.: еволюція світоглядних концепцій та методів діяльності (Український визвольний рух у міжвоєнний період) План 1. Західна Україна в міжвоєнний період. 1.1. Українські землі під владою Польщі. 1.2. Українські землі в складі Румунії. 1.3. Українські землі в Чехословаччині. Карпатська Україна. 2. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945). 2.1. Радянізація Західної України (1939-1941). 2.2. Рух опору в Україні.	Семінар-ське заняття	2, 4, 5, 6, 11, 13, 14, 27.	2/4	1 тиждень
15	ТЕМА 15. Українське державотворення в умовах незалежності. (Демократизація суспільно-політичного життя в УРСР в добу «перебудови». Проголошення незалежності Україні, її міжнародне визнання. Політичні та соціально-економічні особливості розвитку України за президентства Л.Кравчука, Л.Кучми, В.Ющенка, В.Януковича, П.Порошенка. Євроінтеграційні прагнення України, основні проблеми та здобутки. Російсько-українська війна).	Лекція, самостій-на робота	1, 5, 6, 13-16, 24, 35.	2/2	1 тиждень
16	ТЕМА 16. Українське державотворення в умовах незалежності. План 1. Україна напередодні незалежності: сус-пільно-політична ситуація (1985-1991 рр.) 2. Відновлення незалежності України, формування державних структур 3. Зміна влади як «криза наступності» (2004-2013) 4. «Революція гідності» та її вплив на українське суспільство 5. Втручання Росії у внутрішні справи України, російсько-українська війна	Семінар-ське заняття	1, 5, 6, 13-16, 24, 35.	2/2	1 тиждень